Háromszintű tantervi szabályozás

Közoktatási törvény 1993 ⇨ 1995 módosítás

Bevezetése: 1998/99. tanévtől felmenő rendszerben 3 szinten (1., 7. és 9. évfolyamon)

Magyarországon az iskolai nevelő-oktatómunka a helyi tantervek alapján történik

Háromszintű tantervi szabályozás

Nemzeti alaptanterv

kerettantervek

(+ programok, programcsomagok)

iskolai pedagógiai programok

helyi tantervek

Története

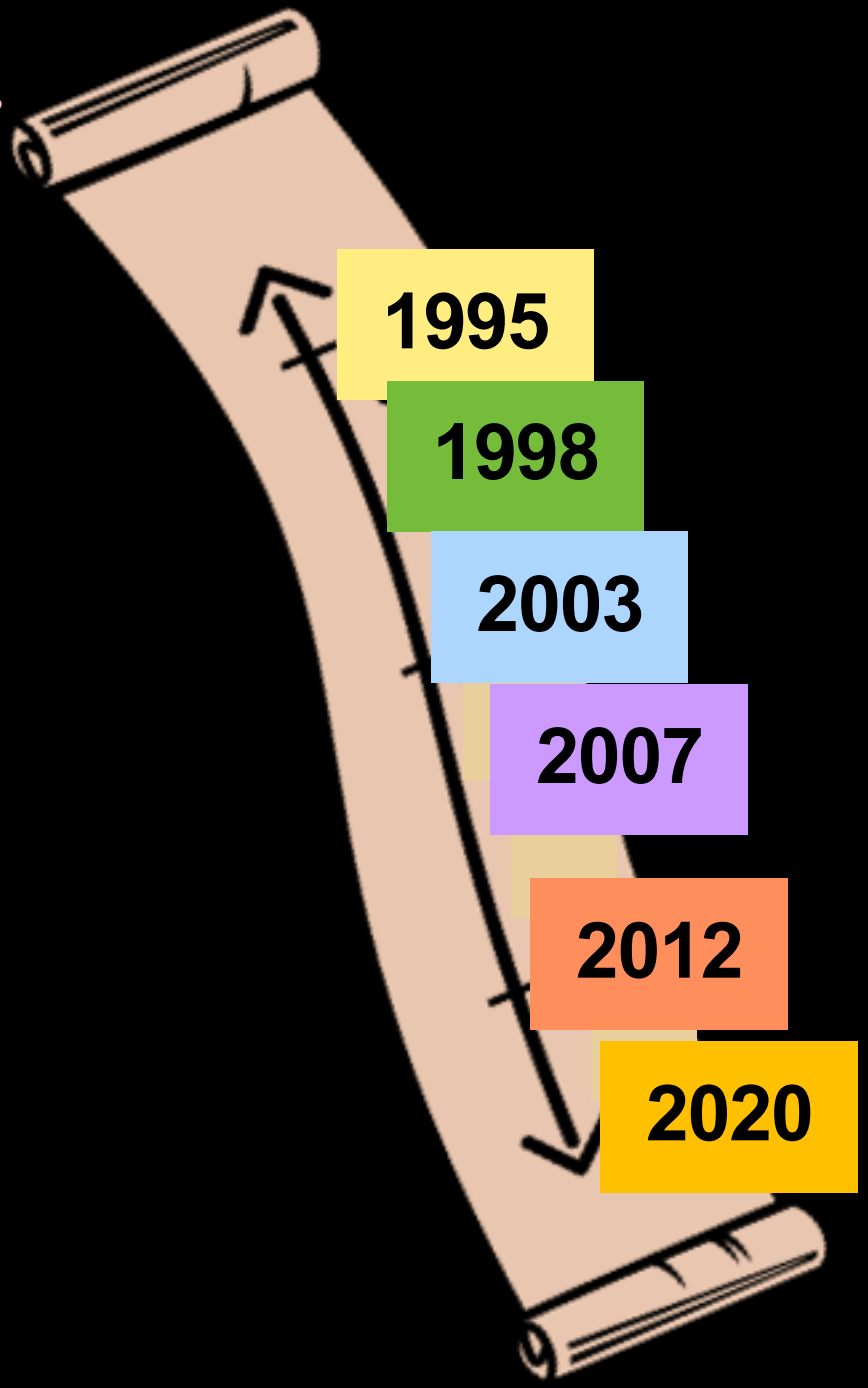

1995 – Nemzeti alaptanterv (1.)
1998/99-től felmenő rendszerben
1., 7., 9. évfolyamon
1998 – OM Kerettantervek
2001/02-től felmenő rendszerben
1., 5., 9. évfolyamon
2003 – Nemzeti alaptanterv átdolgozás (2.)
2004/05-től felmenő rendszerben 1. évf.
2007 – Nemzeti alaptanterv átdolgozás (3.)
2007/08-tól felmenő rendszerben 1. évf.
+ nem szakrendszerű képzésre való áttérés 2008/09-től 5. évfolyamon

2012 – Nemzeti alaptanterv átdolgozás (4.)

2013/14-től felmenő rendszerben

1., 5., 9. évf.

2018. augusztus 31. – Nemzeti alaptanterv vitaanyag –> 2020/21-től felmenő rendszerben 1., 5., 9. évf.

1. szint: Nemzeti alaptanterv

Meghatározó szint

állami dokumentum – minisztérium készítteti

a Nat alapján tantervek készülnek

- nemzeti = meghatározza az ország minden iskolá- jában folyó tartalmi munkát
- alap = iránymutatás a tantervek elkészítéséhez
- elérni kívánt célok + azokhoz rendelt feladatok

NAT fő funkciója

- a közoktatás elvi, szemléleti megalapozása az intézmények önállóságának megtartásával
- meghatározza a közoktatás fő céljait, tartalmi szakaszait
- összefoglalja az iskolában elsajátítandó műveltség tartalmi kereteit

Hangsúly: életkori szakaszok céljainak eltérése

1995 – általános műveltség továbbépíthető alapjainak megfogalmazása

2003 – képzési irányok, feladatok

2007 – kompetenciafejlesztési irányok

2012 – tartalmi keretek + új nevelési modell

2020 – emberi és társadalmi értékek, környezeti fenntarthatóság

2. szint: kerettantervek

Segítő szint

NAT útmutatásai alapján és szellemiségében

Többes szám – többféle lehet iskolatípusonként, életkori szakaszonként

Szakértők (alkotó műhelyek) készítik

Akkreditáció (minisztériumi jóváhagyás) szükséges

Konkrétabb, részletesebb

a tantárgyak szempontjából

Kerettantervek fő funkciója

- Segítse a helyi tantervek elkészítését
- Orientálja az állami vizsgák követelményrendszerét
- Orientálja az országos mérés-értékelés módszereinek kidolgozóit
- Orientálja a tankönyvírókat, taneszközkészítőket

3. szint: Helyi tantervek

Megvalósítási szint

= az iskola képzési, nevelési, oktatási terve
a teljes képzési időre szól
alkalmazkodik a helyi sajátosságokhoz,
a társadalmi háttérhez, a tanulókhoz

Szaktanárok készítik

a tantestület elfogadása ⇨ fenntartó engedélyezése

Konkrét: évfolyamonként tantárgyak, óraszámok, részletes követelmények, módszerek

A helyi tanterv készítésének folyamata

melyek az általános és részletes fejlesztési követelmények?

előzmények

mi a célja?
ált. fejlesztési követelmények

tantárgyakkal való kapcsolat

Nemzeti alaptanterv

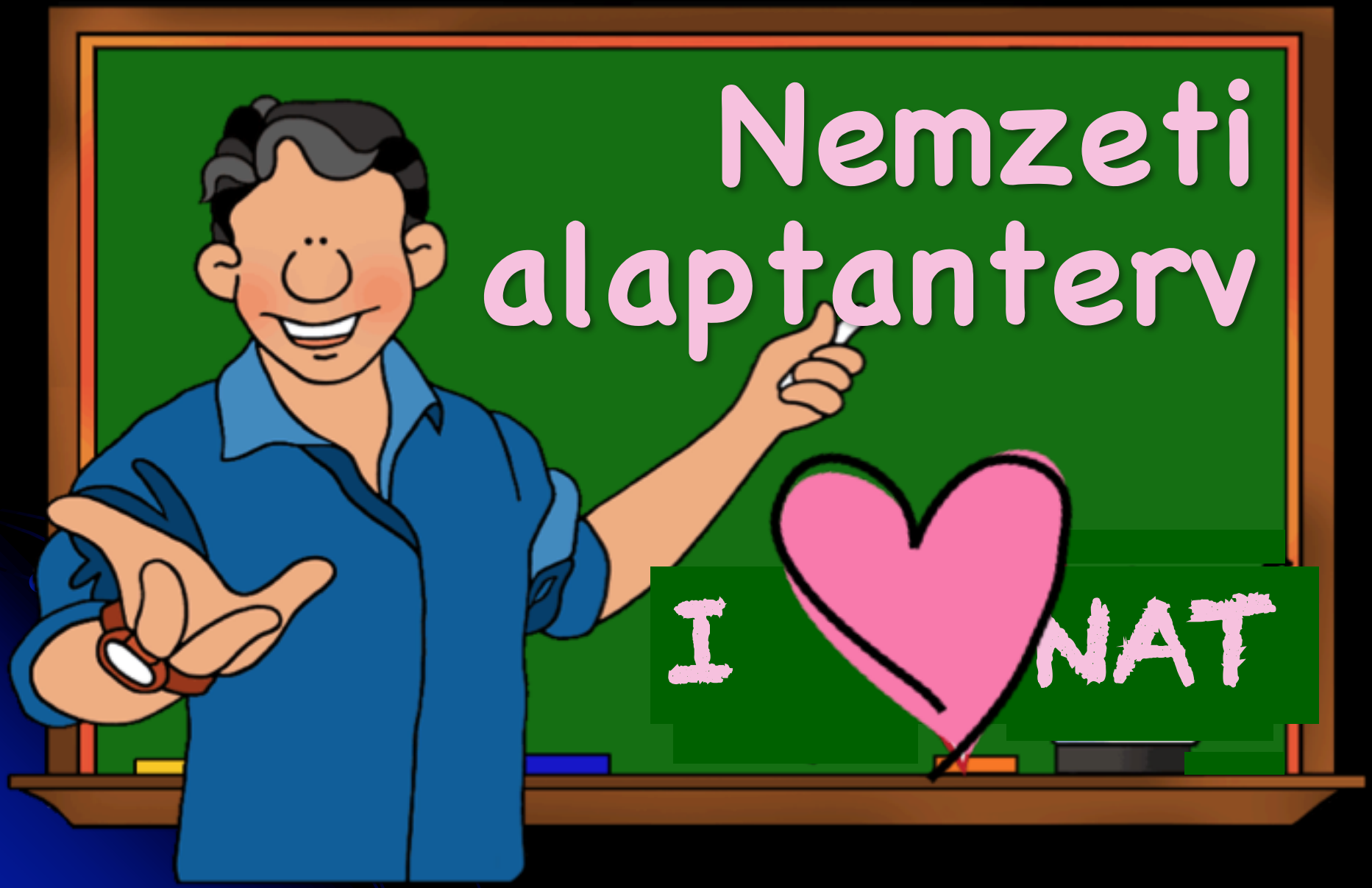

A Nemzeti alaptanterv műfaji sajátosságai

1. Érvényessége: 1–12. évfolyam
2. A követelményeket **életkori szakaszokra** bontja

   4 szakasz:

   1–4. évf. ⇨ 5–6. évf. ⇨ 7–8. évf. ⇨ 9–12. évf.

   igazodva az iskolaszerkezeti típusokhoz

A kompetenciafejlesztés szempontjából finomabb tagolás

1. Bevezető szakasz (1–2. évfolyam)

   cél: az óvodából az iskolába való sikeres átmenet

2. Kezdő szakasz (3–4. évfolyam)

   cél: iskolai teljesítmények feleljenek meg a tantervnek

3. Alapozó szakasz (5–6. évfolyam)

   cél: tanulási kulcskompetenciák kialakítása

4. Fejlesztő szakasz (7–8. évfolyam)

   cél: kulcskompetenciák fejlesztése

5. Általános műveltséget megszilárdító szakasz (9–10/11. évfolyam)

cél: az iskolai műveltség megszilárdítása

6. Általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasz (10/11–12/13. évfolyam)

cél: felkészítés a továbbtanulásra és a munka-erőpiacra

Követelményrendszer új (2007) értelmezése

Követelmény-rendszer

Tartalmi összetevő	Teljesítmény-összetevő	Személyiség-összetevő
A tudás elsajátításához szükséges ismeretek	A tanulók ellenőrizhető, bizonyítható tudása	Teljesítményekhez szükséges képességek

A Nemzeti alaptanterv műfaji sajátosságai

3. A követelményeket, tartalmakat műveltségi területekbe (–> tanulási területekbe) csoportosítja

Műveltségi területek

1–4.évf.	5–6.évf.	7–8.évf.	9–10.évf.	11–12.évf.
Magyar nyelv és irodalom				
Élő idegen nyelv				
Matematika				
Ember és társadalom				
Ember és természet				
	Földünk – környezetünk			
Művészetek				
Informatika				
Életvitel és gyakorlati ismeretek				
Testnevelés és sport				

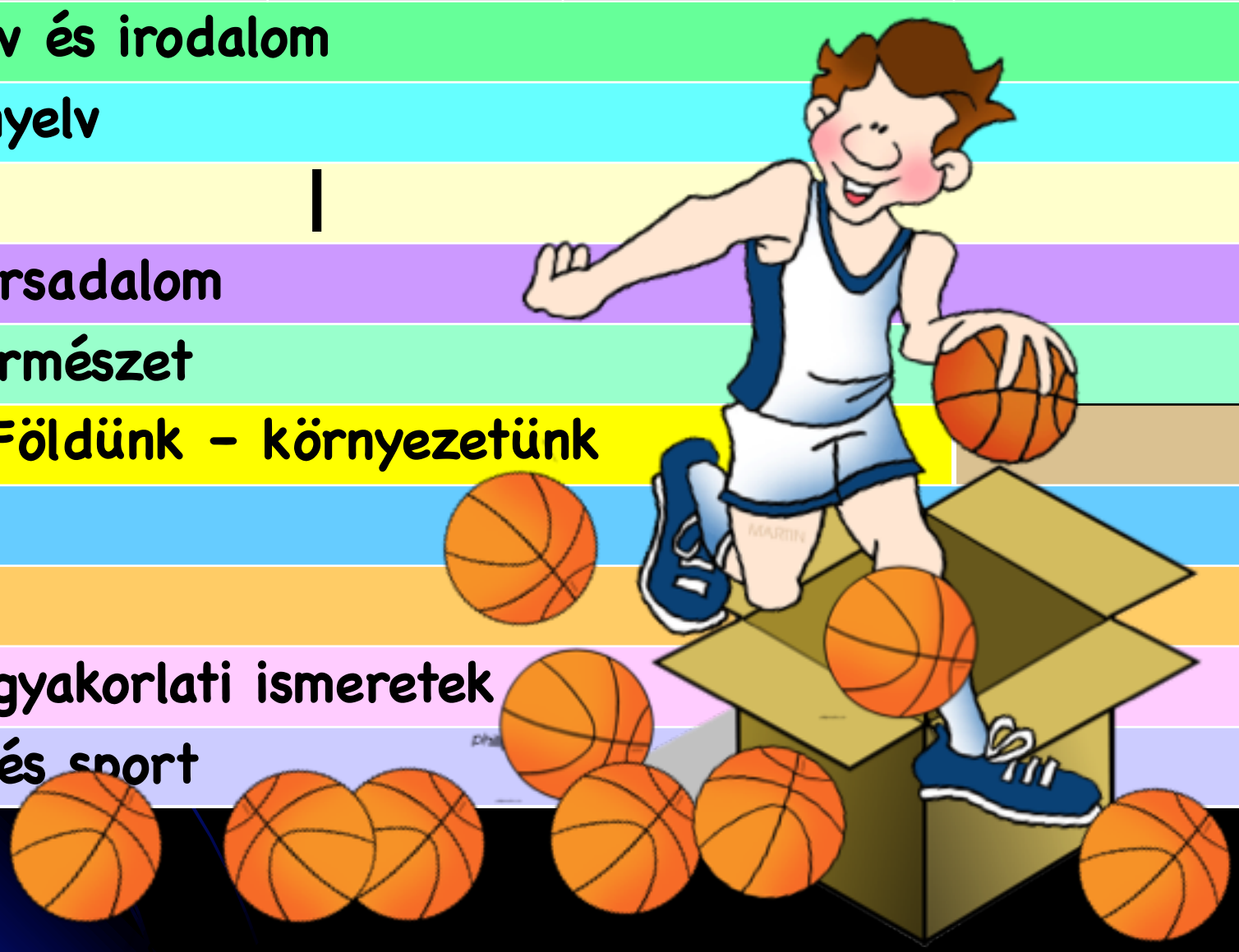

A földrajzi ismeretkörök helye a Nat-ban

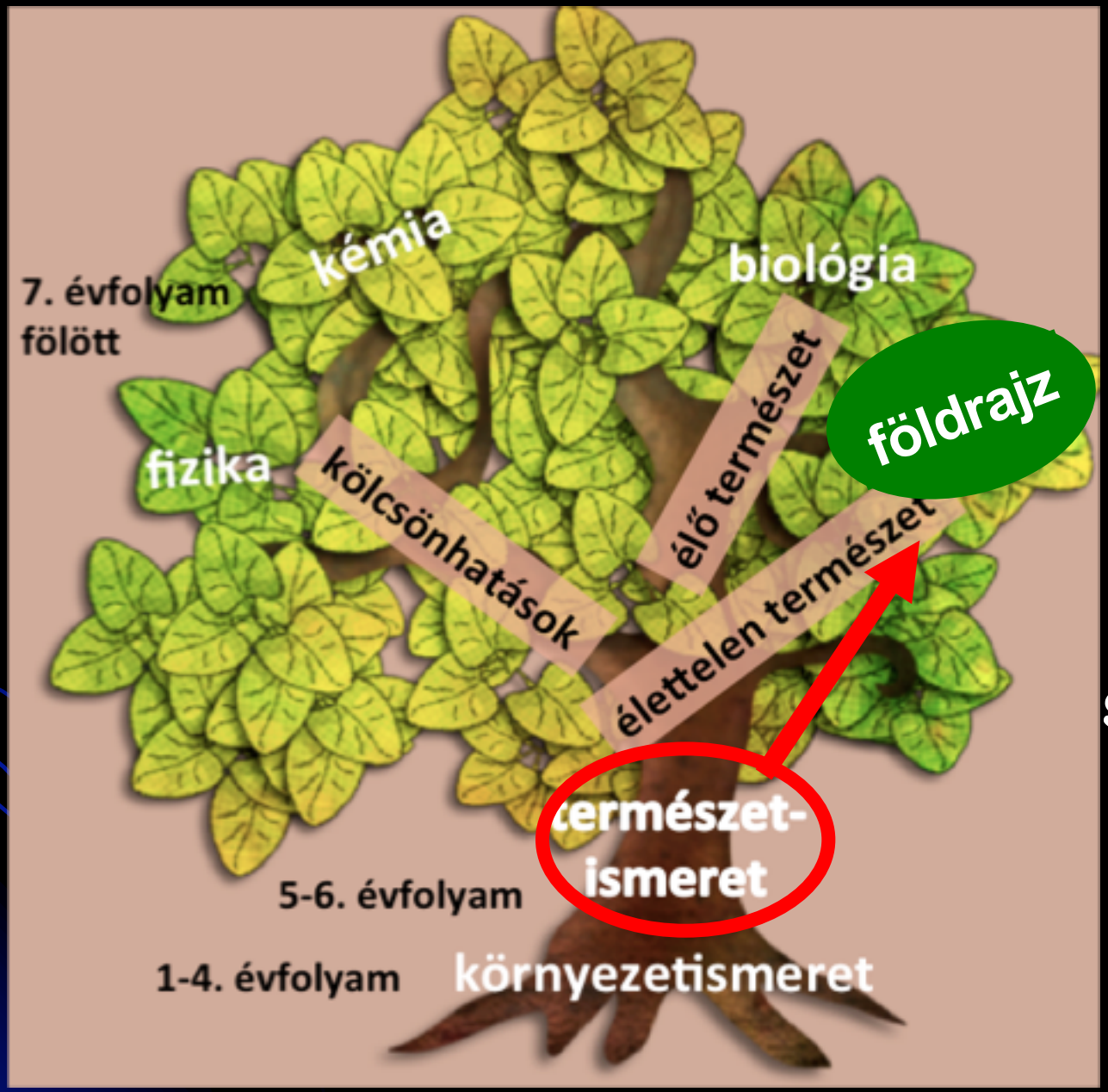

szűkül!

Műveltségi területek (2020-tól) helyette: tanulási területek

1-4.évf.	5-6.évf.	7-8.évf.	9-10.évf.	11-12.évf.
Magyar nyelv és irodalom				
	Idegen nyelv			
Matematika				
	Történelem és állampolgári ismeretek			
Etika / hit- és erkölcstan				
	Természettudomány és földrajz			
Művészetek				
Technológia				
Testnevelés és egészségfejlesztés				

A Nemzeti alaptanterv műfaji sajátosságai

4. Alapvetően lineáris tananyag elrendezési elv

5. Javasolt időkereteket ad meg (%)

2012

1-4.	5-6.	7-8.	9-10.	11-12.
-	4-8%	4-8%	4-8%	?

2020

1-4.	5-6.	7-8.	9-10.	11-12.
-	4%	5,3%	2,7%	?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Anyanyelvi kommunikáció és irodalmi műveltség												
magyar nyelv, irodalom	7	7	5	5	4	4	3	3	3	4	3	4
2. Matematika												
matematika	4	4	4	4	4	4	3	3	3	2	3	3
3. Történelem és társadalmi ismeretek												
történelem					2	2	2	2	2	2	3	3
társadalmi ismeretek								1				1
erkölcstan (erkölcs és etika / hit- és erkölcstan)	1	1	1	1	1	1	1	1				
4. Természettudomány és földrajz												
környezetismeret			1	1								
természettudomány**					2	2	4	5				
kémia									1	2		
fizika									3	2		
biológia									3	2		
földrajz							2	1	1	2		
5. Idegen nyelv												
első élő idegen nyelv				2	3	3	3	3	3	3	4	4
második élő idegen nyelv									3	3	3	3
6. Művészetek**												
ének-zene	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1		
vizuális kultúra	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1		
7. Technológia**												
technológia és tervezés	1	1	1	1	1	1	1					
digitális technológia és kultúra			1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
8. Testnevelés és egészségfejlesztés												
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
+ Osztályfőnöki					1	1	1	1	1	1	1	1
Kötelező alapóraszám	22	22	22	23	26	26	28	28	31	31	24	25
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	10 (6)	9 (6)
Maximális órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**	**34**	**34**	**34**	**34**

A Nemzeti alaptanterv műfaji sajátosságai

6. A felhasználható időkeret kb. 60%-ára ad tananyagot
7. Bármely iskolaszerkezeti típushoz illeszthető

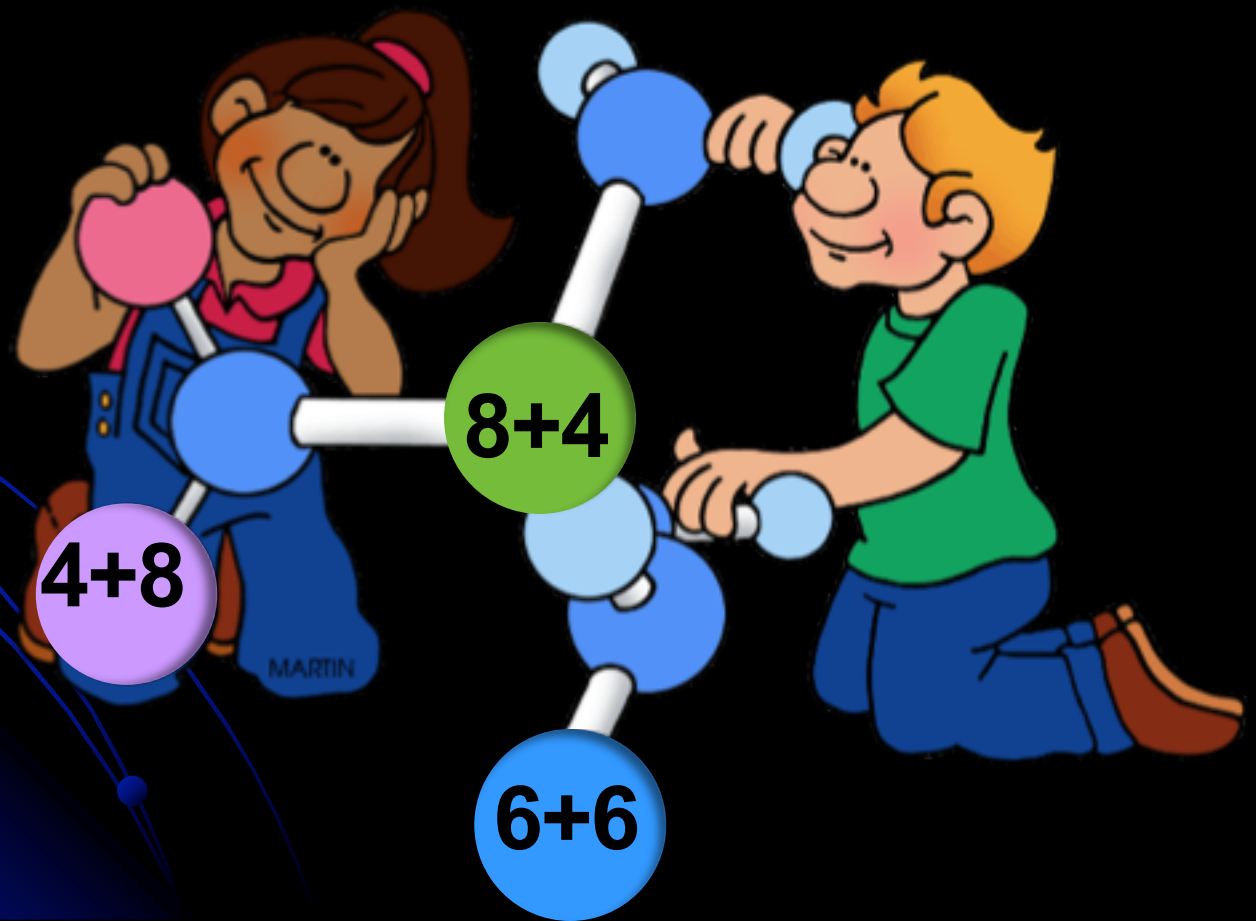

A NAT felépítése (2007-től)

1. Általános rész

az iskolai nevelés-oktatás közös értékei

egységes alapokra épülő differenciálás

az iskolai nevelés-oktatás alapvető céljai: a kulcskompetenciák

SNI-s tanulók képzése

életkori szakaszok

nemzeti és etnikai kisebbségi nevelés

2. Műveltségi területek

Alapelvek, célok

Fejlesztési feladatok

NAT és kerettantervek kapcsolata

NAT

- Magyar Köztársaság köznevelési rendszerében minden gyermeknek átadandó műveltségtartalom
- magyar köznevelés kiemelt fejlesztési feladatai
- az Európai Unió által közös fejlesztési célként megjelölt kulcskompetenciaterületek

NAT és kerettantervek kapcsolata

Kerettantervek

Az iskola számára kötelező valamely kerettanterv kiválasztása, amit a helyi tantervében megnevez

Kiemelt fejlesztési területek

- A fenntartható fejlődés

  a természettudományi, technológiai kultúra magas, a fenntarthatóság elveit is szem előtt tartó színvonalának biztosítása

- A mindennapi életre, értékekre és munkára nevelés (pl. etika, családi életre nevelés, pénzügyi-gazdasági kultúra, szociális munka)

- A tanórán kívüli nevelés (pl. szakkörök, művészeti tevékenységek, kirándulások)

A tanulási területek általános jellemzői

- Hangsúly: a tudás öröme, a beleélés, a személyes véleményalkotás és a társas tanulás különböző formái
- Kiemelten: az információk megszerzése és kritikai értelmezése
- Spirálisan bővülő tudáselemek – életkori szakaszokként ismétlődő szempontok
- Nem lezárt rendszer
- Nem a tanórai feldolgozás sorrendjét és szintezését jeleníti meg

NAT földrajz tanulási terület

Felépítése

- Képzési területek és tevékenységek szerinti blokkokban
- Egymásra épülés érzékeltetése

Fejlesztési célok a földrajztanításban

- empatikus és problémamegoldó gondolkodás képessége, érvek ütköztetésén alapuló vitakultúra <- a térbeli társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek földrajzi okai és következményei;
- pénzügyi döntési készség <- a mindennapi életben hasznosítható pénzügyi-gazdasági ismeretek felhasználásával;
- toleráns gondolkodás és magatartás <- napjaink társadalomföldrajzi folyamatainak bemutatásával;
- aktív, kreatív és rugalmas állampolgári gondolkodás és vállalkozásra kész attitűd;
- cselekedni képes és a környezetért felelőséggel tenni akaró magatartás <- kölcsönhatások elemzése; környezettudatos, a fenntarthatóság elveit szem előtt tartó gondolkodás;
- tudatos eszközhasználóvá válásához szükséges digitális kompetencia <- térinformatika és infokommunikációs eszközök célszerű használata;
- a szintetizáló tananyag -> tanulók pályaválasztása.

Kiemelt tevékenységek

- Anyagvizsgálat (kőzet, ásvány, talaj, víz, levegő)
- Tapasztalati megismerés
- Kooperatív-kollaboratív és hálózati tanulás
- Esetelemezés, esetmódszer
- Médiapedagógiai módszerek – médiumok (sajtó, kiállítás, tévéműsorok) feldolgozása
- Drámapedagógiai módszerek

Közművelődési tartalmak jellemzői

Képzési szakaszok (7-8, 9-10. évfolyam) szerint rendszerezett elemek

Elvek:

- Az egyes témákhoz, altémákhoz kapcsolódó fogalmi kör fokozatos bővítése – rendszerszemlélet
- Konkrét, világos, de a megvalósítás szintjén nem korlátozza a felhasználó szabadságát

Témakörök a 7–8. évfolyamon

- Tájékozódás a földrajzi térben
- Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza
- Magyarország földrajza
- A Kárpát-medence térsége
- Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai
- A földrajzi övezetesség rendszere
- A pénz és a munka világa

Témakörök a 9–10. évfolyamon

- Tájékozódás a kozmikus térben és az időben
- A kőzetburok
- A légkör
- A vízburok
- A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései
- Átalakuló települések, demográfiai problémák a 21. században
- A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig
- Magyarország és a Kárpát-medence a 21. században
- A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban
- Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái